

מספריו הק' ומכתבי תלמידים

ענין בפרשה- ישיבה

ויעקב איש תם יושב אהלים - ופרש"י יושב אהלים - אהלו של שם ואהלו של עבר

הנה אם נבוא לכתוב ממשנת רבנו אשר נושא במקלות תמידים כסדרם זה עשרות רבות בשנים לאוי"ט, ברום מעלתו וגודל נחיצותו של הישיבות הקדושות ובהיקף הענינים הנוגעים ל"חיי הישיבה" - צריך חיבור גדול, והבאנו כאן איפוא רק מעט שבמעט מאשר יכיל הגליון, ועוד חזון למועד.

עוד ישיבה

בס"ד. כ"ב שבט תשנ"ז. בני ברק יצ"ו. לכ' בית ישראל יראי ד' וחושבי שמו נעימות בימיננו נצח.

הנה בדורנו שנאמר עליו "כי הנה החשך יכסה ארץ" ושונאי תורה מתאמצים בכל כחם ומרצם להדיח לב בני ישראל מרבון כל העולמים ומתורתו, מ"מ רואים בעליל מה שהובטחנו כי לא תשכח מפי זרעו, ובס"ד חלק מעמנו שהי' רחוקים מהמושג של תורה, רצונם עז לחנך בניהם בדרך התורה, וידוע כי רק מקומות אשר בהם לומדים תורה בקדושתה כגון הישיבות והחדרים הם המפלט היחידי שנשאר לנו, ועלינו להשתדל לייסד עוד חדר ועוד ישיבה לצעירים וכן ישיבות גדולות, ונקוה שזה ינצור את אלו שהולכים בדרך הנכון, וגם יוסיף לקרב עוד אשר עד עכשיו בחשך הלכו.

בצורך במכינה לישיבה קטנה ולהתיעץ עם המורים והמנהלים

בס"ד. בני ברק ח' בטבת תשנ"ו. לכבוד מנהלי בתי הספר, תלמודי תורה, חדרים ולהורי התלמידים. שלומכן ישגא מאד.

הנה כידוע מתחילים להתכונן גומרי בתי החינוך והחדרים וכדו' את לימודיהם להיכנס לישיבות לצעירים, חלק מהתלמידים אינם מתאימים למתכונת הלימודים הרגילה, ומכל מקום הוריהם רוצים להכניסם בישיבה ששמה הולכת לפניו, וכשנתקלים בקשיים להתקבל, עושים כל טעדי עד שמצליחים להכניסם לישיבה עם דרישות גבוהות, והיות שאלו לא יכולים להיקלט טוב שם, נשברים ויש שמתדרדרים עד אשר לא יכולים להחזירם למסלול הנכון, והטעם, כי כל הורה אינו רוצה להכיר, מטעמים מוטעים, שבנו אינו יכול להיות בישיבה עם דרישות גבוהות, והתוצאות מאד לא טובות.

בס"ד בזמן האחרון נוסדו ישיבות ומוסדות חינוך אשר נועדו לקבל תלמידים כאלו, אשר שם מלמדים בקבוצות קטנות, ובהתמסרות ובסבלנות מיוחדת, אשר צריכים לתלמידים כאלו. רבים מהם יכולים אח"כ להיכנס לישיבה גדולה, ולהיות נחשבים כתלמידים מן המניין.

לכן הנני בזה להעיר שלפני שמחליטים לאיזה ישיבה להיכנס, יתייעצו ההורים עם המורים והמנהלים אם המקום שרוצים שיתקבל התלמיד הוא באמת ראוי בשבילו, ולא יהי' ח"ו תלמידים שנושרים מהישיבות לצעירים, כי יש לקוות כי בהתייעצות עם המורים והמחנכים יחסכו הרבה צער ויגון להורים ולכלל ישראל.

יה"ר שיוליכנו בדרך אמת לחנך הבנים בחינוך הנכון ויקוים בנו "וכל בניך לימודי..." וכו'. א.י.ל. שטיינמן

רק מי שנתחנך בישיבות

הן ידוע כי הישיבות הקדושות אשר בהם לומדים רק תורה ויראת שמים בלי לערב בהם שום לימודי חול, הם ורק הם, ממשיכים מסורת אבותינו המקובלים מדור דור. וכל אלו אשר הכניסו חול בקודש לא עלתה בידם לא תורה ולא יראת שמים, ומהם יוצאים המחריבים בכרם בית ישראל, וזה על הכלל וכן על הפרט, שכל צעיר שבצעירותו לא נתחנך כולו על אדני הקודש, הן מדותיו והן יראתו לקוי', ואין להרבות בדברים כי ידוע לכל באי שער עמנו גודל ההפסד למי שזו מהדרך של אבותינו.

ואין לי אלא לברך שכל מי שיתחנך בישיבות הקדושות אשר מושתתים רק בתורה ויראת שמים טהורה יצליחו ויגדלו לתפארת, הן בתורה ומידות, ושיראתם תהיה קודמת לחכמתם שאז גם חכמתם מתקמת כמבואר בדברי חכמינו ז"ל. וע"ז באתי על החתום למען כבוד שמו יתברך כ"ה טבת תשנ"ח בני ברק יצ"ו

הדרך לעליה בתורה

שלו' וכל טוב לך. אשר שאלת הדרך לעלות בתורה ויראת שמים בימי הבחרות, הנה בעצם ידוע לכל, כי עיקר העליה היא בהתמדת ושקידת הלימוד בתורה, וכל הדברים האלה ידועים ומפורסמים, גם ראשי הישיבות והמנהלים הרוחניים מדברים ומעוררים תמיד על הדרכים להגיע לעליה, וגם יודעים ומודיעים הדברים המפסידים את הצעיר לעלות, וכמעט אין מה להוסיף.

אמנם פרט אחד רצוני להעיר, אשר אף שמדברים מזה ויודעים זה, מ"מ לא מעריכים זה מספיק, ולדאבונינו זה כמעט הגורם העיקרי המפריע להיות בר מעלה, והיינו כידוע שבטבע האדם רוצה להיות לו מקום מכובד בכל מקום ומצב שנמצא, ולדאבונינו רואים שמי שיש לו כח ליצנות, הן

להתלוצץ מחבירו אשר אינו כל כך מחונן בכשרון לעשות ליצנות, והן סתם לעשות בדיחות, הוא נחשב מהמכובדים בחברה, וזה א' הסיבות ההורסות בין את האנשים המבוגרים כבר ובין את הצעירים, כי מצד אחד שואף לעליה, אבל למעשה עושה כל המאמצים למצוא חן בעיני חבריו ע"י שמתלוצץ, ומשתדל בכל מרצו למצוא מקום מכובד ע"י שמשקיע כשרונותיו בליצנות, ובדיחות, כי בלי זה מרגיש עצמו נחות דרגא, ואין לתאר גודל ההפסד שיש בזה, ולדעתי זה מהמפסידים העיקריים הן בתורה הן ביראת שמים, ואשרי מי שיוכל להתרומם מזה ולא ישגיח על מה שהרוח הזה שולט בין החברים, ויתבונן שכל זה הוא דמיון חולף אין בו ממש, ומלבד האיסור החמור שיש בזה הוא כולו הבל, ולא נשאר לאדם כלום בזה, וחוצ' מזה יחשוב ממה שיגיעהו חרפה ובושה עולמית בחיים הנצחיים ועושים החמורים התלויים בזה. וצריך לברוח מזה יותר מאשר צריך לברוח מן האש, וישם אל ה' ואל תורתו מבטו. וגם ההרגל הזה מפריע לו בשעת תפילה, כי קשה שבשעת תפילה ירגיש שעומד ומדבר לפני הקב"ה בזמן שכל היום הוא בסתירה לזה. ובאמת בשעת תפילה צריך לבקש רחמים שלא יכשל בזה. גם להתעורר להלחם נגד ההרגל הזה, ויחשוב שעומד לפני הקב"ה ויתחזק ברצונו למלא תפקידו בעולם החולף, ולא יגיעהו חרפה ובושה על אבדן שנותיו, וההתבוננות הזאת תביאהו לדרגות גדולות מאד ובעליה גדולה בתורה ויראת שמים.

מנאי הרוצה אשרך האמתי

העצה לקבל "גישמאק" בלמוד

שח רבנו: בדרך כלל האדם נהנה מדבר שהוא מבין, ומדבר שאינו מבין אין לו הנאה. א"כ אם בחור מבין את תוכן הגמרא בבחירות הרי הוא יכול לקבל גישמאק, אבל אם אינו מבין, לא שייך לקבל גישמאק. וכמובן שגם בזה יש דרגות, שיש אחד שהוא מהיר תפיסה וההנאה שלו היא מידית, ויש כאלו שעד שמבין לוקח לו הרבה זמן א"כ ההנאה שלו היא מאוחרת יותר.

ורק מה שלפעמים הבעיה היא, שהבחורים נמשכים ללמוד דברים שהם למעלה מהשגתם, ממילא אינם מבינים ולא שייך שיהנו, ע"כ צריך להשתדל ללמוד דברים כפי ההבנה, ולא לעסוק בדברים גבוהים עד כדי שהבחורים אינם מבינים. ועיקר ההשקעה צריכה להיות בפשט. אמנם הדבר שהכי קשה להבין זה הפשט, שהרי בעיון אפשר להגיד כל מיני סברות וחקירות, אבל פשט אמיתי זה קשה. מספרים שרבי חיים ואלוזינער היה מסביר בשיעורים את הפשט של הגמ' ולא הי' מרבה בפלפולים, עד כדי כך שהתלמידים אמרו שאין כוחו אלא בפשט, לכן הוא אומר רק פשט. למחרת הוא נכנס לשיעור ומסר להם שיעור בעיון במשך שעה וחצי, ולאחר כעשר דקות מתחילת השיעור חלק הבחורים לא הצליחו לקלוט מה הוא אומר, וכשסיים אמר להם שאינו אומר שיעור בעיון לא בגלל שהוא לא יודע אלא בגלל שהוא רוצה ללמדם פשט, שזהו הדרך הנכון - כך שמעתי פעם.

ושמעתי כמדומני בשם מרן החזו"א שאם היו לומדים בהבנה היו חוסכים הרבה קושיות ואיבעיות, שכל מה שיש כ"כ הרבה קושיות זה תוצאה בגלל שלא מבינים את הפשט האמיתי, וקצת מעקמים את הפשט, וע"כ קשה קושיות. ואמר לי מרן החזו"א על אחד שהי' לו סברא עקומה והוקשה לו קטע ברמב"ם, שהלא זה לא שייך להגיד ש"הוא" יש לו סברא עקומה ולכן הוקשו לו דברי הרמב"ם, אלא אומרים שהרמב"ם קשה, ואז אומר ע"ז את הסברא העקומה שלו.

קצב הלמוד הרצוי לבן ישיבה

אמר רבנו: אין זו הדרך הנכונה ללמוד רק שנים שלש דפים בזמן, ובכל הדורות לא למדו בדרך זה, ואם היו לומדים בדרך זו הרי אם רוצים ללמוד ש"ס יצטרכו בשביל זה ללמוד אולי אלף שנה. זה לא הדרך הנכון, אלא צריך ללמוד ולהבין טוב את הפשט ואם עדיין יש לו קושיא, שישאל, אבל לא לחפש קושיות ולנסות לתרצם. אמנם לפעמים טוב להקשות קושיות כדי לחדד את הראש וגם קצת להרגיע את היצר, אבל לא צריך רק לחדד, צריך ללמוד וגם לחדד. אבל רק לחדד בלי שום דבר זה א"א.

בואלאזין הי' ההספק דף ליום. הנצי"ב הי' אומר שיעור בימי ראשון, שני ושלישי, כל יום דף, ורבי חיים מבריסק - אחרי שהוא נהיה ראש ישיבה - הי' אומר בימי רביעי, חמישי ושישי כל יום דף. ועל מה התעכבו? תראו

בספר מרומי שדה שבכל דף יש הערה אחת או שתי הערות, וזה מה שהספיקו ביום אחד על כן טוב הוא שילמדו ולא כ"כ 'קוועטשן'. שילמדו ויתקדמו קצת יותר מהר. ודאי שצריך גם לחדד את השכל, אבל לא להתעכב על כל דבר. לא כל בחור מסוגל לומר הרבה פלפולים על כל שורה, לא כל בחור מתאים לזה. ואותו הדבר גם בכוללים. גם בכוללים לומדים לאט. אמנם בכוללים מתקדמים קצת יותר מהר, אבל לא מספיק. אבל אצל בחורים המצב יותר גרוע. שמעתי שלמדו במסכת יבמות ארבע, חמש או שש דפים כל החורף, ואין יגיע עי"ז לדעת, הרי שום דבר הוא לא יספיק.

יגעת ומצאת

לשון בני אדם הוא שיש בחורים שאינם בעלי כשרונות, אבל האמת הוא שהסיבה היא כיון שרוב רובם אינם מבינים את תוכן הנלמד, ולא בגלל שאינם בעלי כשרונות. אני רואה הרבה פעמים שאותם האנשים שנקראים שאינם כשרוניים בשעה שהם מגיעים לענייני ממונות הם חכמים מחוכמים, חכמים שאין כמותם ממש. אלא אחרי שבחור מילא את הראש בשטויות הוא לא קולט דברי תורה, כמו שכתוב במדרש על ליצנות שאם יש ליצנות אין תורה ואם אין ליצנות יש תורה. תורה וליצנות אינם שידוך טוב, ואצל חלק גדול מהאנשים שאינם קולטים הסיבה היא שהראש מלא עם שטויות. אמנם יש גם כאלה שיש להם באמת ראש קשה, אבל לא לכל אלו שנחשבים לכאלה יש ראש קשה.

ולאלו שבאמת יש להם ראש קשה וכדו', שמעתי בשם מרן החזו"א שהמשיל את זה לחופר באר, לאחד שמחפש באדמה מקורות מים. והנה במקום אחד חופרים מטר או שתי מטר וכבר מוצאים מים, ויש מקומות שבחפירה של מטר או שתיים עדיין לא מוצאים אלא צריך להעמיק ולחפור עוד מטר או שתיים נוספים, ולפעמים עשר מטר ויותר, עד שלבסוף מגיעים למקור מים. כך גם אצל בני"א: יש כאלו שיש להם תפיסה מהירה. אחד כזה תיכף הוא מגיע למים. אבל יש אחד שצריך לחפור הרבה ואם הוא יחפור הרבה הוא יגיע בסוף למים. כל אחד יכול להגיע למים, להבנת התורה, ואם יתעקש ויתמיד לחפור ולחפור, הוא יגיע לבסוף. כמובן כאשר אין מדובר בכאלה שיש להם ליקוי, אבל בדרך כלל מי שיגע - ימצא....

אמנם בימינו כאשר האדם נחשף לכל כך הרבה דברים והסקרנות שלו מוליכה אותו להתמלא בכל מיני דברים מיותרים, זה קשה יותר. בזמנים קודמים לא היו כ"כ הרבה ידיעות כמו שהאדם יודע היום. היום כ"א מתעניין ויודע מה שקורה בכל העולם, מה שקרה באמריקה או באוסטרליה או בכל מקום אחר, והוא נמשך אחרי זה וממלא את ראשו בידיעות מיותרות ולא נחוצות. אבל פעם לא ידעו וממילא לא התעניינו כ"כ. ידעו מה קרה ברחוב הסמוך וזהו, וממילא הראש והלב היו פנויים ללמוד תורה. אבל היום שכל אחד 'צריך' לדעת מה קורה בכל מקום אפילו שאין לו מזה שום תועלת, אם זה ע"י העיתונים וחוץ מהעיתונים הרגילים יש גם כל מיני עיתונים נוספים וכולם מלאים בשטויות, שום דבר חוץ מזה. ובינתיים הראש מתמלא עם השטויות האלה, ואינו פנוי לתורה.

הוספות והשלמות לגליונות 61-65

לבקשת רבים, בכל שבת מברכים נכלול בל"נ בעלון השבועי הוספות והשלמות לעלונים של אותו חודש, מהערות והארת הקוראים שליט"א, וישר כוחם של כל המעירים על דבריהם וטרחתם להגדיל תורה ולהאדירה

שלשה דברים

בגליון פרשת בראשית, בענייני זמירות שבת מובא שרבנו סיפר שבעיר בריסק היה שיר שהיו שרים בכל ליל שבת על דברי המשנה 'שלשה דברים צריך אדם לומר ערב שבת וכו', והיו החלונות פתוחים, וכך היתה מתנגנת המניגה הזו בכל בריסק.

הוסיפו שרבנו בהזדמנות אחרת סיפר, שהחזן של בריסק חיבר ניגון על המילים האלו, והיו שרים את זה בקבלת שבת, ואנשי בריסק כ"כ נהנו מהשיר שהיו מפזמים את זה בביתם בער"ש ובליל שבת, עד שהיה נשמע השיר בכל מקום.

אין היתר לדבר לשון הרע

במה שהובא שם על הגר"א גינחובסקי זצ"ל בעניין לשון הרע. שרבנו הורה שאין היתר לומר לשון הרע בשביל לבנות מקוה.

[והערנו ג"א שליט"א, וז"ל הנה זה פשוט שמותר לטעון טענת מזוייף, ואע"פ שיוצא מזה לשה"ר על המלוה. [וגם כלפי יורשי מלוה, לטעון שאביהם זי"ף]. וה"נ שפיר מצי ערב לטעון שהלוה זי"ף את החתימה. [ויצטרך קיום]. ובודאי לא נא' באיסור לשה"ר שחייב לתת לשני להזיקו או לגרום לו היזק. ומעתה, לכאן' ה"נ אי לא איירי כלפי הפסד ממון כי בלא"ה איננו תובעו, אבל גם משום דלא ניח"ל שתהיינה תרעומת עליו [ונידו"ד] גרע מזה טובא כמובן] שרי. והגדר בזה דלאו כל כמיניה של ראובן להיות שמעון מנוע מגילוי טענת זכותו וכשרותו. [אם א' "גנב" חידו"ת מזולתו, האם אסור ל"נגנב" לומר שה"תורה" היא שלו, אע"פ שע"ז נשמעת גנות של הראשון?] והיה נ' שלא קאמר מרן שליט"א אלא כלשונו, שלהתרים איננה סיבה. והיינו, שאלמלי היה איכפ"ל להרא"ג ז"ל להעמיד שמו הטוב כחזקת כשרותו וצדקתו הנודעת וכד' לא היה בית מיחוש ללשה"ר, ואך דמאחר שממדת חסידותו לא נחית לכ"ז ולא עלתה שאלת גילוי האמת כ"א עבור מטרת השגת התרומה, ע"ז הוא שבאה הוראה דלא נפיק מלשה"ר. ואכתי חידוש הוא, דלסברא הנ"ל היה אפ"ל שכבר אינו חפצא דלשה"ר, ולא דהתועלת היא המתירה. עכ"ד הגאון שליט"א]

שם אחיו של רבנו

בגליון פר' נח נכתב ששם אחיו של רבנו היה צבי והוא ט"ס, וצ"ל משה אליהו. ושם אחיו הצעיר היה אליעזר דוב.

להכניסו

בגליון פרשת לך לך הובא שסיפר רבנו שלפני כמה עשרות שנים, הוא היה סנדק ברמת גן בשביעי של פסח בבית, שהיה ר' חיים פרידלנדר זצ"ל המוהל, והיות ואבי הבן לא הי' צלול בדעתו, בירך רבינו ברכת להכניסו בביתו של אאע"ה, כנפסק בשו"ע (יו"ד סי' רס"ה) דבמקום שאין אב מברך הסנדק.

והאירו, דנפלה כאן שגגה ונתחברו כאן ב' עניינים שונים. המעשה הא' היה עם חתן הגר"ח פרידלנדר שהיה בחו"ל, ונולד לו בן והגר"ח היה המוהל ורבנו היה סנדק וזו האם יברך להכניסו הסבא מצד האבא או הסנדק, והכריע רבנו שמכיון שהאב שלח שליח למול א"כ מוטל עליו לברך להכניסו ולכן הוא שהיה הסנדק בירך להכניסו.

ועוד מעשה היה שרבנו היה סנדק בשביעי של פסח ברמת גן אצל אחד מתלמידיו שהיו לו בני משפחה קרובים שאינם שותומ"צ בתל אביב, ורצה לעשות ברית בבני ברק, אך רבנו אמר לו שיעשה באמצע הדרך ברמת גן למנוע חילולי יו"ט, והוא יטרח ויבוא עד לברית להיות שם סנדק, והלך כחצי שעה לשם כך, וכן הגיע לשם הגר"ח שהיה קשור עמו להיות מוהל, ושם היה ברית רגילה, והאב בירך את הברכות.

פגישת הגרי"ז והגר"ש שקופ

בגליון פר' לך לך הובא שהגר"ש שקופ נפגש עם מרן הגרי"ז בתחילת המלחמה בוילנא וכו'. והוא ט"ס דהפגישה היתה כמה שנים לפני המלחמה ולא בשנות המלחמה שהגר"ש לא הספיק להגיע לוויא ונפטר בגרדווא

מקדשים על גביע קטן

בגליון פר' וירא הובא שאמר רבנו שבעבר היו מקדשים על גביע של שבעים גרם. והוא ט"ס וצ"ל שמונים ושש גרם.

שינוי דעת החזון איש בשמור ונעבד

עוד שם הובא שם שאמר רבנו, ובדורינו היה החזון איש שהיה בכוחו לעשות כן, וכגון לענין שביעית, שבתחילה כשהיו מעט שומרי שביעית הורה להחמיר לאסור שמור ונעבד. ואח"כ כשנתחזק ענין השמיטה היקל בזה, כיון שראה שכבר שומרים מצות השביעית.

והאירו, שמרן הגר"ח ק בציון ההלכה פ"ד משמיטה סי' שיח הביא שהחזון איש נשאל על סתירה זו והשיב שרצה שיהי' סתירה, והיינו שיש מקום להחמיר, וכן לעצמו הי' מחמיר, ועי' קריינא דאגרתא ח"א סי' קמ"ז מש"כ לישב בזה. ובארחות רבנו ח"ב עמ' שמ"ד שמ"ה הביא בשם מרן הגר"ח ק שהחזון איש אמר לו לא להחמיר בשמור ונעבד. [וע"ע בגליון הבא בע"ה פ' ויצא בשיעורי הגר"ב צ פלמן ובהערות שם, ובזה יובנו היטב דברי רבנו]

תפילה ב' אמות

עוד שם בענין התפילה ד' אמות של הקבר, הוסיפו שרבנו שליט"א באחד השיעורים אמר בזה שאומרים תהלים ביארציט ליד קבר, דכיון דזה לטובת הנפטר ולכבודו אז מותר. וצריך להתרחק מהקברים הסמוכים, או לכיון גם עליהם שע"ז לא יהיה להם לועג לרש. ורבנו עצמו שעולה לקבר אשתו הרבנית ע"ה ביום היארציט נוהג להתרחק ד"א מהקבר, ולומר שם תהלים.

יומא דהילולא – מרן רשכבה"ג הגאון רבי אהרן קוטלר זיע"א נלב"ע ב' כסלו תשכ"ג

רבנו למד אצל ר' אהרן כחצי שנה בישיבת 'עץ חיים' בקלעצק, ונביא כאן מה שסיפר רבנו על תקופה זו, ועל מרן הגר"א קוטלר זצ"ל.

בישיבת קלעצק

סיפר רבנו: בט"ו בשבט תרצ"ב באתי לקלעצק, ור' אהרן אמר כבר שני שיעורים בסוגיית בע"ח גובה את השבח בסוף שנים אוחזין, [על שיטת הש"ך שם] ואח"כ השלים עוד שני שיעורים, ואמר רבינו שזה היה פשוט לו שלא יוכל להבין את ההמשך היות והגיע באמצע, רק אח"כ כשעבר לסוגיית יאוש שלא מדעת בריש אלו מציאות סבר שעכשיו יוכל להבין, אך בסוף התחיל ר' אהרן מהסוגיא בב"מ דף ק"ב ומשם פילפל באורך בענין יאוש שלא מדעת, [והיו בחורים מבוגרים יחידים שהיו חוזרים על השיעורים לצעירים, וכן הגאון רבי יהושע יגל זצ"ל היה חוזר על כל השיעור].

ומספר רבנו שאחרי מעריב היו ניגשים לרבי אהרן כעשרים בחורים ושואלים את שאלותיהם [ואמרו לי שלפני שהגעתי היו מאה בחורים שואלים] ולהרבה מהם היה צווקר ר' אהרן פויער [- איכר], אחרי שהי' רואה שאינם מבינים מה שאומר להם.

והסביר רבנו שמכיון שדרך לימדו כל דבר לברר ולהתבונן היטב, היה קשה לו לשמוע שיעור כללי ברצף אחד, שברגע ששמע שאלה רצה לחשוב בעצמו אם זה בכלל קשה, לפני ששומע תירוץ, ואח"כ כששמע תירוץ, רצה לחשוב אם זה מתורץ ולא לשמוע ברצף שאלה ותשובה.

ר' אהרן הי' מוסר שיעור פעמים בשבוע במשך שעה וחצי והיה מדבר במהירות, והיו ממלאים מחברת שלימה [של 120 עמודים] מכל שיעור, ור' אהרן אמר שמי שלומד את השיעורים שלו יהיה ת"ח גדול.

אח"כ באמצע חודש תמוז נסע רבי אהרן לחו"ל, ואז הרבה עזבו את הישיבה, ורבינו חזר ללמוד בבריסק. (צדיק כתמר יפרח עמ' תי"ט, ועוד)

עם המשגיח זצ"ל

סיפר רבנו, המשגיח בתקופה ההיא היה מרן רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, והתלונן בפני הגאון ר' אהרן קוטלר על העדר התענינות של בני הישיבה בתורת המוסר, וכדי לשנות את המצב ביקש להפקיד בידיו בנוסף את תפקיד אמירת השיעורים לקבוצת צעירי התלמידים.

ואכן הסכים לכך הגאון ר' אהרן, והמשגיח ביצע את התפקיד באופן נפלא ביותר, ואכן היה תועלת גדולה שתלמידי קלעצק נעשו קשובים יותר לדרשותיו המוסריות. (ספר מרן הרב שך עמ' 224)

אלא שכעבור תקופה נוספת, שב ר' יחזקאל להתלונן על המצב, אשר עדיין לא ראה שיפור של ממש, ואת העובדה שמסירת השיעורים לא שיפרה את המשמעת די הצורך, הוא תלה בכך שאת השיעורים הוא מסר לצעירים ביותר, ולכן אין לכך השלכה על יחס הבחורים המבוגרים כלפי תפקידו כמשגיח, אילו היה מוסר שיעורים לבחורים שנמנים על הגיל המרכזי שבישיבה, טען ר' יחזקאל, היתה משתפרת המשמעת המוסרית, ודרשותיו בתחום ההשגחה הרוחנית היו מתקבלות על לב התלמידים.

אמנם דעתו של ר' אהרן היתה שונה, שהוא חשש 'שכדי להיות משגיח צריך להקדיש את כל היום, ואין אפשרות למלא את התפקיד ההשגחה ולומר שיעור. ובעקבות זה עזב ר' יחזקאל את הישיבה. (שם)

ואח"כ בעקבות שר' אהרן נסע לאיסוף כספים לחו"ל הצטמצמה הישיבה.

מיעוט תענוג

סיפר רבנו שכשלמד בקלעצק היה אוכל 'טעג' - ימים אצל יהודים שם, וכל התקופה ההיא היה אוכל תפוח אדמה מבושל במים, ואף בימי הפסח ששהה שם זה היה מאכלו.

המצב הכספי של הישיבה היה קשה ולכן בתחילה ר' אהרן לא רצה לקבל אותו, רק אחרי המלצת הגאון ר' משה ראובן גולבסקי חתנו של הגרש"ז ריגר הוא התקבל [שח רבנו: בצעירותי ר' שמחה זעליג סיפר לי על העילויים שבתקופה ההיא שהיו המבוקשים ביותר בשידוכים, ר' אהרן קוטלר והרב דסלר, ועוד (צדיק כתמר יפרח עמ' קכ"ט)]

אחרי 15 שנה הכיר

שנים לאחר מכן, כשגר רבנו בפתח תקוה ולמד בכולל תורת ארץ ישראל, בא פעם אחת בשנת תש"ו רבי אהרן לפתח תקוה, ומסר שיעור בביתו של גיסו הגאון ר' יצחק מאיר בן מנחם זצ"ל על מסכת שבועות, ואח"כ מסר בישיבת לומזה על סוגיית חצירו של אדם קונה שלא מדעתו, במשך שעה וחצי, והיה נפלא מאוד. וכשינגש אליו רבנו שליט"א זיהה אותו רבי אהרן מיד, והתפלל רבינו האין זכר אותו רבי אהרן אחרי כ"כ הרבה שנים...

הצלת אמריקה

אמר רבנו: ידוע מה שאמר ר' חיים מואלאזין שעתידה התורה להתפשט עד אמריקה, ובעבר כל מי שהי' לו איזה בעי' הי' בורח לאמריקה. וממילא נתקבצו כל מיני אנשים פחותים [אז לא הי' צריך ויזה כדי להכנס לאמריקה] וכשר' אהרן קוטלר הי' צריך לעזוב את ליטא הסתפק לאן לפנות אם לאמריקה או לא, וערך גורל הגר"א ועלה לו הפסוק 'לך לקראת משה המדברה' ומזה למד שעליו ליסוע לאמריקה שהי' אז מדבר שממה מתורה, ובאמת בזה הוא הציל את אמריקה.

בא עשה מהפיכה

וכשרבנו היה בארצה"ב אמר דברי חיזוק כדלהלן: חז"ל אומרים אלף נכנסין למקרא ואחד יוצא להוראה. מתוך אלף שנכנסים ללמוד חומש, יוצא אחד תלמיד חכם. נמצא שאם אחד משקיע את כל כוחו לא בחלק של יראת שמים אלא רק בחלק השני, יצא רק אחד. מכל העבודה יצא אחד. אבל אם ישקיע גם ביראת שמים, יצאו תשע מאות תשעים ותשע. א"כ מה עדיף, תשע מאות תשעים ותשע או אחד? אבל האמת היא לא כך. כי אם ייצא התלמיד חכם הגדול מאד, זה חשוב יותר מהכל. וראי' לזה ממה שכתוב בפסוק שיוסף הביא את בניו ליעקב לברכם, אפרים ומנשה, ויעקב רצה לשים יד ימינו על אפרים. אמר לו יוסף: לא כן אבי כי זה הבכור, שים ידך על מנשה. אך יעקב עמד על שלו ונתן ימינו על ראש אפרים, ואמר ליוסף: ידעתי בני ידעתי גם הוא יגדל. זאת אומרת, שמנשה יהי' ג"כ גדול, ומסביר רש"י שייצא ממנו גדעון שתבוא ישועה על ידו, ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו וזרעו יהי' מלא הגויים - שמאפרים יצא יהושע שילמד תורה לכלל ישראל, וינחיל לישראל את הארץ.

נמצא שלא דברו על זה שלאפרים יהי' יותר או למנשה, אלא דברו על דבר אחד: שמאפרים ייצא יהושע וממנשה ייצא גדעון, אדם אחד, יהושע - שהוא ילמד תורה לכלל ישראל וינחיל לישראל את הארץ, וממנשה ג"כ יצא אחד, גדעון - שהוא הציל את כלל ישראל כשהיה מצב קשה. ומי חשוב יותר? אפרים! כי הוא ילמד תורה.

עכ"פ לא מדברים על כל העם, שהיה לו לומר שבאפרים יהיו יותר תלמידי חכמים. אך לא כתוב את זה, אלא כתוב אדם אחד! משמע שאדם אחד קובע. אדם גדול אחד קובע לכל הציבור יותר מהכל... יש מנשה אחד שיצא ממנו גדעון, ויש אפרים אחד שיצא ממנו יהושע. ומה עם כל האנשים, שיהי' כתוב כמה אנשים יהיו למנשה וכמה לאפרים, וכמה תלמידי חכמים יהי' ביניהם? לא! אדם גדול אחד שהוא בראש, זה הכל! ונקטו גדעון אחד, ויהושע אחד, משמע שזה הדבר הכי חשוב.

אך במה דברים אמורים כשמדובר על כזה מין אדם גדול שכולל הכל, אז אחד חשוב יותר מהכל. אבל כרגיל זה הפוך. מה שיהי' יותר יראי שמים חשוב יותר. ואם יודע שיצא ממנו יהושע, בודאי שיהושע אחד חשוב יותר מהכל! ואתם הרי יהודים מאמריקה, ובודאי אתם יודעים: רבי אהרן קוטלר בא ועשה מהפיכה. רבי אהרן קוטלר אחד הגיע ועשה מהפיכה באמריקה. ואם היה חמישים אנשים אחרים, לא רבי אהרונ'ס, לא היו יכולים לעשות מה שרבי אהרן אחד עשה! למה, בגלל היסוד הזה. אדם אחד גדול כמו רבי אהרן יכול להפוך את אמריקה! ואם היו באים חמישים אחרים לא כאלה תלמידי חכמים גדולים כמו רבי אהרן, לא היו יכולים לפעול הרבה, רק רבי אהרן אחד צריך. וככה אפרים אחד שוקל כנגד כל העולם. מה זה אפרים, יהושע שיצא ממנו, שלימד תורה לכלל ישראל, והנחיל להם את הארץ. רואים שאדם גדול מאד, זה באמת אחרת, אבל כרגיל מסתכלים לפי הציבור. [דברים דומים אמר רבינו בישיבת ליקווד בירושלים ב' כסלו תשס"ד והובא חלקים ממנה בשנה א']

רק תורה בעיון תציל את הדור

כשהגיע רבנו שליט"א לכינוס חינוך בארצה"ב שאל: ומה עם ועדה שתדאג ללמוד התורה? והוסיף: אין הכוונה לשיעורי תורה שילמדו בהם בבקיות. רק לימוד התורה בעיון יציל את היהדות! צריך לייסד שיעורים בעיון! חייבים ליסד ישיבות! מה היה קורה אם אז, לפני כמה עשרות שנים, היו באמריקה כמה אלפי לומדי הדף היומי? כיצד היתה נראית היהדות המקומית, כיום? ואז קולו נשנק. הוא השפיל את עיניו וברר את מילותיו: "לימוד בבקיות, לא היה מציל את יהדות אמריקה. אבל היה רבי אהרן קוטלר אחד, שהקים ישיבה אחת, ישיבה על טהרת הקודש - מקדש לד' ולתורתו, וכך הציל את יהדות אמריקה".